

STUDIEGIDS 2022-2023

LERAAR GESCHIEDENIS

MASTER

Inhoud

Inleiding	2
Didactisch handelen	3
Pedagogische vraagstukken.....	5
Vakdidactisch ontwerponderzoek	7
Lerende Professional.....	10
Vakoverstijgende didactiek over controversiële onderwerpen.....	12
Geschiedenis van de parlementaire democratie en rechtsstaat	14
Theorie van de geschiedenis	15
Vakdidactiek: Ontwerpen onderwijs eerstegraads lesgebied	16
Vakdidactiek: Visie en curriculumontwikkeling	18
Vakdidactiek 3: Geschiedenisonderwijs in een internationaal en toekomstige perspectief	19
Historische contexten in het examenprogramma	21
Historische ateliers: onderzoek.....	23
Historisch atelier 1: Politieke geschiedenis	24
Historisch atelier 2: Cultureel- mentale geschiedenis.....	25
Historisch atelier 3: Sociaaleconomische geschiedenis	27
Geschiedenisonderwijs en actualiteiten	28

Inleiding

Welkom bij Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT)! Leraar zijn is een prachtig beroep. FLOT wil de best denkbare leraren opleiden vanuit het besef dat de leraar het verschil kan maken voor elke leerling.

In deze studiegids vind je informatie over alle onderwijseenheden uit het programma.

Algemene informatie over studeren bij FLOT kun je vinden op onze website. Raadpleeg daarnaast regelmatig de actuele informatie op de [portal](#). Hier is onder andere rooster, uitgewerkte informatie bij de onderwijseenheden en overige informatie over de opleiding te vinden. Naast de studiegids en de portal kun je voor vragen of informatie natuurlijk ook terecht bij de studieloopbaanbegeleider, andere opleiders en studiegenoten.

De formele regels die van toepassing zijn op jouw opleiding zijn vastgelegd in de [Onderwijs- en Examenregeling \(OER\)](#). De OER is onderdeel van het studentenstatuut, waar je meer kunt lezen over je rechten en plichten als student van Fontys. Het studentenstatuut vind je op [deze pagina](#).

We wensen je een plezierige en succesvolle studietijd toe.

Namens het gehele team van FLOT,

Elize van Luijk
Teamleider Onderwijs Logistiek
Fontys Lerarenopleiding Tilburg

Didactisch handelen

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Didactisch handelen
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Opleidingsafhankelijk

Leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst 1

De student laat in zijn didactisch handelen zien dat hij op een onderbouwde manier onderwijs ontwikkelt en verzorgt voor leerlingen in het eerste graadsgebied. De student stimuleert het cognitief leren van leerlingen op gebied van analyseren, evalueren, creëren en begeleidt dit proces door het geven van effectieve feedback.

Toelichting

Voor *cognitief leren* gebruiken we de definitie van Anderson & Krathwohl (2001) waarin zes niveaus van cognitief leren zijn beschreven, namelijk: onthouden, begrijpen, toepassen, analyseren, evalueren en creëren. Een geschikte didactische aanpak van cognitief leren voor leerlingen in mbo-4 en havo als voorbereiding op het leren in het hoger beroepsonderwijs kan verschillen van een geschikte didactische aanpak voor de vwo-leerling als voorbereiding op het wetenschappelijke onderwijs.

Voor *effectieve feedback* gebruiken we de definitie van Hattie en Timperly (2000) waarin voor effectieve feedback drie vragen worden gebruikt: (1) waar ga ik naartoe ("feed up"), (2) hoe sta ik er voor ("feedback"), wat is mijn volgende stap ("feed forward"). Verder onderscheiden Hattie en Timperly feedback op taak, proces, zelfsturing en persoon.

Leeruitkomst 2

De student creëert een stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen waarin aandacht is voor differentiatie en waarin hij inspeelt op het nemen van verantwoordelijkheid voor het leren door de leerling.

Toelichting

Een *stimulerend leerklimaat* is een leerklimaat waarin elke leerling op zijn/haar niveau wordt uitgedaagd om zich te ontwikkelen. De leraar zorgt ervoor dat de leerlingen gewaardeerd worden door elkaar en de omgeving, daagt leerlingen uit om verantwoordelijkheid te nemen en laat leerlingen initiatieven nemen en zelfstandig werken (Van Hout-Wolters, Simons, & Volet, 2000).

Een *stimulerend leerklimaat* betekent dat de student in staat is leerlingen onderwijs te bieden dat hen past (gevarieerd en gericht op differentiatie). Hierbij houdt de student onder andere rekening met de verschillen die (kunnen) bestaan tussen leerlingen op havo- en vwo-niveau. De student laat vormen van differentiatie zien aangepast aan de doelgroep waarvoor het onderwijs is bedoeld. Hierbij kan gedacht worden aan differentiatie op basis van leren in coöperatieve groepen, leren in klassenverband, beheersingsleren. Een grotere verantwoordelijkheid van de leerlingen voor het leren betekent een groter beroep op hun zelfstandigheid en hun metacognitieve vaardigheden. De student toont aan op welke wijze hij dat bewerkstelligt.

Toetsvorm en toelichting

De onderwijseenheid Didactisch handelen wordt getoetst met *een portfolio-assessment* (zonder criteriumgericht interview). Het portfolio-assessment geeft de mogelijkheid om de onderwijseenheid te beoordelen op basis van informatie uit meerdere bronnen.

Twee fasen:

1. Ontvankelijkheidstoetsing door de beoordelaar

De beoordelaar beoordeelt aan de hand van ontvankelijkheidscriteria of de bewijzen in het portfolio van voldoende kwaliteit zijn om het assessment uit te voeren.

2. De beoordeling door de beoordelaar bestaat uit het:

- vaststellen of de leeruitkomsten zijn gerealiseerd;
- geven van ontwikkelingsgerichte feedback;
- vastleggen van bevindingen en eindoordeel.

Toelichting programma

We vragen binnen onderwijseenheid *Didactisch handelen* van de student een ontwikkelingsgerichte houding. Onderwijseenheid *Didactisch handelen* is direct gelinkt aan de onderwijspraktijk. De student gaat aan de slag gaan met eigen activiteiten passend binnen de onderwijscontext waarin hij/zij werkzaam is of stage loopt en werkt aan de leeruitkomsten. Daarnaast biedt de opleiding bijeenkomsten aan. De onderwijseenheid is erop gericht dat de student zijn didactisch handelen verder weet te ontwikkelen. Hij is in staat zelf onderwijs en onderwijsmateriaal te ontwikkelen en het ontwikkelde onderwijs te onderbouwen op basis van reflectie en relevante bronnen (zoals praktijkgerichte en wetenschappelijke literatuur). Hij is in staat zich zowel vakinhoudelijk als vakdidactisch te verdiepen en zich nieuwe vaardigheden eigen te maken. De leraar vho is bereid om samen met anderen kennis en ervaringen te delen en praktijkgerichte kennis te creëren.

De student werkt aan de leeruitkomsten door in het werkveld aan de slag te gaan. Om zich in de praktijk te kunnen ontwikkelen, is het nodig dat de student zich, op eigen initiatief, laat coachen door begeleiders op de werkplek. Denk aan tussentijdse evaluaties n.a.v. observaties van uitvoering van leersituaties en coachgesprekken door de werkplekbegeleider, schoolopleider, instituutsopleider, en/of teamleider. Het is voor de betrokkenen van belang om hierbij de leeruitkomsten en de toetscriteria voor ogen te houden.

Bij het werken aan de leeruitkomsten wordt een onderzoekende aanpak geadviseerd die bestaat uit de volgende stappen: oriënteren en richten, analyseren, ontwikkelen, uitvoeren en evalueren. Aan deze stappen zijn ook de toetscriteria verbonden zodat de student zijn leeropbrengsten en bewijzen kan opnemen in het portfolio wat wordt beoordeeld.

Informatie over het programma en de bijeenkomsten wordt door de opleiding verstrekt.

Literatuur en leermiddelen

Diverse opleidingen werken met leerwerktaken. Vraag deze op bij de toegewezen begeleider. De opleiding adviseert over de literatuur en leermiddelen bij deze onderwijseenheid.

Pedagogische vraagstukken

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Pedagogische vraagstukken
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Opleidingsafhankelijk

Leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst 1

De student verdiept zich in een pedagogisch vraagstuk dat zich voordoet in de school, om bij te dragen aan de ontwikkeling van het onderwijsklimaat. Op basis van pedagogische literatuur onderbouwt hij een aantal handelingsopties, maakt daaruit een beredeneerde keuze, probeert die uit in de schoolpraktijk en deelt opbrengsten met betrokkenen.

Toelichting

Pedagogische vraagstukken komen voort uit de verantwoordelijkheid die de student en zijn school hebben voor de ontplooiing van leerlingen tot zelfstandige, kritische en verantwoordelijke volwassenen die bereid én competent zijn om mee te werken aan het functioneren van een democratische samenleving. Het pedagogische vraagstuk waarmee de masterstudent in het kader van deze onderwijseenheid aan het werk gaat, heeft betrekking op een complex probleem waaraan meerdere aspecten verbonden zijn, zoals bijvoorbeeld hoe om te gaan met diversiteit. Hierbij wordt dit complexe probleem vanuit meerdere perspectieven en op meerdere niveaus (bijvoorbeeld (inter)nationaal, regionaal, school, leerling) bekeken.

Uitgangspunt is het verder ontwikkelen van de pedagogische inzichten en het pedagogisch handelen van de student. De student start vanuit een idee, knelpunt of verdiepingsvraag over een pedagogisch vraagstuk dat zich voordoet in de school. De student verzamelt gegevens, analyseert deze en evalueert daarmee het vraagstuk. Op basis van de analyse en literatuur ontwikkelt de student het handelen ten aanzien van het vraagstuk.

De student deelt bevindingen met betrokkenen, zoals leerlingen, collega's of de schoolopleiding. En draagt, door middel van het gesprek hierover, bij aan het onderwijsklimaat en pedagogisch handelen op de school.

De student ontwikkelt zijn pedagogische visie parallel aan het ontwikkelen van pedagogische inzichten en pedagogisch handelen. Hij betreft daarbij ook de visie van de school op dit gebied.

Leeruitkomst 2

De student hanteert kwalitatieve en/of kwantitatieve methoden om systematisch valide en betrouwbare gegevens over pedagogisch handelen in onderwijssituaties te verzamelen, en op een passende manier te analyseren en te interpreteren.

Toelichting

Deze leeruitkomst is een inleidende leeruitkomst, bedoeld om studenten te laten kennismaken met methoden om op masterniveau onderzoek te doen ten behoeve van de onderwijspraktijk. De student gebruikt (delen van) een onderzoekscyclus (1. Oriënteren en richten 2 Onderzoeken 3 Analyseren 4 Evalueren 5 Rapporteren en Presenteren). Er is een veelheid aan mogelijkheden om volgens deze cyclus onderzoek te doen naar de pedagogische praktijk, variërend van kwalitatief onderzoek tot een fenomenologische of ontwerpgerichte aanpak. De student verantwoordt de keuzes die hij maakt. Hij hanteert verschillende methodes om data te verzamelen.

Toetsvorm en toelichting

De onderwijseenheid Pedagogische vraagstukken wordt getoetst met een *portfolio-assessment* zonder criteriumgericht interview (CGI).

Bij de beoordeling worden twee fasen onderscheiden:

1. Bij de **ontvankelijkheidstoetsing** wordt door de beoordelaar nagegaan of het portfolio voldoet aan de gestelde ontvankelijkheidscriteria. De ontvankelijkheidscriteria hebben betrekking op taalgebruik, APA-regels en de authenticiteit van de bewijzen.
2. De **beoordeling** door de beoordelaar bestaat uit het vaststellen in hoeverre de leeruitkomsten zijn gerealiseerd. Daarnaast wordt er ontwikkelingsgerichte feedback gegeven met als doel de student handvatten te geven voor de vormgeving en uitvoering van de andere generieke leeruitkomsten.

De producten die samen het portfolio vormen, worden formatief én summatief ingezet. De producten uit het portfolio worden gerelateerd aan de leeruitkomsten en worden zo gebruikt om de leeruitkomsten aan te tonen. Belangrijk is dus dat de student aangeeft aan welke leeruitkomst(en) een product verbonden is en dat er een onderbouwing is, bijvoorbeeld in de vorm van een reflectie, voor de wijze waarop het product de beheersing van de leeruitkomst(en) laat zien.

Toelichting programma

De student werkt aan een pedagogisch vraagstuk dat relevant is voor zijn onderwijscontext. Een voorbeeld van een complex pedagogisch vraagstuk zou kunnen zijn: "Hoe kan er binnen het curriculum naast aandacht voor kwalificatie ook aandacht gegeven worden aan de ontwikkeling van socialisatie en persoonsvorming?" Onder een complex pedagogisch vraagstuk als dit vallen meerder thema's zoals bijvoorbeeld: diversiteit, motivatie, socialisatie, persoonsvorming, bespreken van gevoelige onderwerpen etc. De student koppelt bij het werken aan de onderwijseenheid Pedagogische vraagstukken de theorie aan de eigen praktijk. Hierbij wordt de cyclus, zoals omschreven bij leeruitkomst 2, geheel of gedeeltelijk doorlopen. De onderwijseenheid Pedagogische vraagstukken past in de onderzoeksleerlijn van de masteropleidingen. Het is een voorbereiding op de onderwijseenheid vakdidactisch ontwerp onderzoek. Specifieke informatie over het programma en de bijeenkomsten wordt door de opleiding verstrekt.

Literatuur en leermiddelen

Afhankelijk van de gekozen thema's stelt de student een eigen literatuurlijst samen. De opleiding adviseert voorafgaand en gedurende het onderzoek over de literatuur en leermiddelen.

Vakdidactisch ontwerponderzoek

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Vakdidactisch ontwerponderzoek
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	280 SBU/ 10 EC
Studiejaar + periode	Opleidingsafhankelijk

Inleiding

In het vakdidactisch ontwerponderzoek werkt de student aan de ontwikkeling van onderzoekend vermogen en aan zijn vakdidactische bekwaamheid. De student toont deze vaardigheden aan op het eindniveau van de opleiding (masterniveau).

Voor meer details wordt verwezen naar Canvas met onderwijsmateriaal bij deze onderwijseenheid.

Leeruitkomsten en toelichting

Voor het vakdidactisch ontwerponderzoek gelden de volgende twee leeruitkomsten (LUKs):

LUK 1:

De student ontwerpt (delen van) onderwijsleertraject(en) voor leerlingen in het eerstegraads gebied. De student laat zien hoe dit/deze onderwijsleertraject(en) samenhangt/samenhangen met het onderwijs in andere jaarlagen en vakgebieden. De student onderbouwt zijn didactische keuzes en verhoudt zich hierbij tot nationale en internationale actuele ontwikkelingen in het onderwijs binnen zijn vakgebied en het onderwijs in zijn school. De student legt uit wat de implicaties zijn van het ontworpen onderwijs voor formatieve/summatieve toetsing. De student voert het ontworpen onderwijs uit, evalueert het leerproces en de leeropbrengsten en bespreekt deze in relatie tot de ontwerpkeuzes en actuele en wetenschappelijke internationale bronnen.

LUK 2:

De student past een onderzoekscyclus toe om een verlegenheidssituatie uit de eigen beroepspraktijk te onderzoeken. De kwaliteit van de gekozen aanpak, en de relevantie en impact van het onderzoek zijn in lijn met de Kennisbasis Generiek Eerstegraads lerarenopleidingen.

Toelichting

In de toelichting verduidelijken we een aantal termen.

Eerstegraads gebied

Bovenbouw havo/vwo, mbo (niveau 4) en het hbo vallen onder het eerstegraadsgebied. Niet alle relevante bekwaamheden kunnen op mbo-niveau 4 voor alle opleidingen worden aangetoond.

Opleidingen kunnen daarom aanvullende eisen stellen waar het gaat om de toelaatbaarheid van mbo niveau 4.

Vakdidactisch

Vakdidactiek kan betrekking hebben op curriculumniveau en op het niveau van de lespraktijk. In dit vakdidactisch ontwerponderzoek staat de vakdidactiek op het niveau van de lespraktijk voorop. Bij het niveau van de lespraktijk gaat het om "het op grond van een heldere expliciete onderwijsvisie ontwerpen, uitvoeren en evalueren [...] van vakspecifieke onderwijsleerprocessen en om het bijstellen van deze processen op basis van de bevindingen". Van belang zijn dan bijvoorbeeld: domeinspecifieke leerdoelen; samenhang met leerlijnen; vakdidactische uitgangspunten (zoals onderzoekend leren of ontwerpend leren); werkvormen; ontwikkeling van gewenste kennis, begrip en vaardigheden; toetsing. Vakdidactiek op curriculumniveau kan een rol spelen als het onderwerp van het onderzoek aansluit bij ontwikkelingen in een vakgebied of in het onderwijs (bijvoorbeeld in de vorm van een vakoverstijgend project).

Vakoverstijgend onderwijs en onderwijskundige aspecten, zoals motivatie, feedback, internationalisering of aandacht voor specifieke groepen leerlingen kunnen een rol spelen in het onderzoek, zolang het ontwerponderzoek hoofdzakelijk is gericht op het leren van leerlingen in het onderzochte schoolvak.

Ontwerponderzoek

Ontwerponderzoek in het onderwijs kenmerkt zich door het systematisch ontwerpen en vervolgens onderzoeken van onderwijs. Uitgangspunten voor het ontwerp zijn de onderwijspraktijk en wetenschappelijke literatuur. In dit vakdidactisch ontwerponderzoek is het doel het verbeteren of vernieuwen van de onderwijspraktijk van de studenten in de context van hun vakdomein en schoolorganisatie. De reikwijdte van het onderzoek gaat verder dan de praktijk van de deelnemers: ook geïnformeerde vakgenoten dienen ervan te kunnen leren, al zal een vertaling nodig zijn naar hun eigen context.

Onderzoekscyclus

Ontwerponderzoek is een cyclisch proces dat ruwweg bestaat uit drie fasen: een voorbereidings- en ontwerpfasen, een experiment in de onderwijspraktijk en een analysefase (retrospectief, dus na afloop van het experiment). De resultaten van de analysefase kunnen gebruikt worden om het ontwerp te verbeteren als begin van een nieuwe cyclus. Er bestaan diverse modellen (aanpakken) om de fasen vorm te geven. In dit vakdidactisch ontwerponderzoek gaan we er vanuit dat een student, in overleg met de opleiding, één van de volgende modellen kiest:

1. Lesson study (door een groep studenten)
2. Design as Research (DARE: individueel of door een groep studenten)
3. Individueel ontwerponderzoek

Model 1 en 2 zijn gekozen omdat ze naar verwachting goed aansluiten bij de praktische kennis en ervaring van de masterstudenten. Model 3 is vooral gekozen om studenten tegemoet te komen voor wie een keuze voor model 1 of 2 wegens het studieprogramma niet past. Het kan zijn dat een opleidingen slechts één van de modellen 1 of 2 ondersteunt.

Onderwijsleertraject

Het doel van ontwerponderzoek in het onderwijs is om meer te weten te komen over leren van leerlingen, en de middelen die daartoe kunnen worden ingezet. Het leren van leerlingen gebeurt in opeenvolgende en samenhangende leeractiviteiten (onderwijsleertrajecten) met als doel leerlingen bepaalde kennis en/of vaardigheden (leerdoelen) bij te brengen. De minimale omvang van een onderwijsleertraject is afhankelijk van de vorm van het ontwerponderzoek en de vraag die aan het project ten grondslag ligt. Zo ligt bij een Lesson study de onderzoeks- en ontwerpfocus op één les die, met aanpassingen, meerdere malen kan worden uitgevoerd. Deze les maakt gewoonlijk deel uit van een onderwijsleertraject dat meerdere lessen in beslag neemt, waarvan het zinvol kan zijn deze in het ontwerp te betrekken.

Masterniveau

Een beschrijving van masterniveau is vastgelegd in niveau 7 van European Qualifications Framework (EQF) / Nederlands Kwalificatieraamwerk (NLQF). De kenmerken hiervan, voor zover van belang, zijn in de beoordelingsrubric vertaald naar de context van het vakdidactisch ontwerponderzoek. Hierbij is gebruik gemaakt van de generieke kennisbasis van de HBO master lerarenopleidingen.

Een belangrijk punt is de praktijkgerichtheid van het vakdidactisch ontwerponderzoek. Het onderzoek is bedoeld om "om bij te dragen tot professionele kennis en manieren van werken" (EQF). Informeel omschrijven we dit als: "geïnformeerde vakgenoten dienen ervan te kunnen leren".

Toetsvorm en toelichting

Het vakdidactisch ontwerponderzoek wordt getoetst aan de hand van een portfolio en mondelinge communicatie. De beoordeling vindt plaats aan de hand van een rubric.

De eisen die aan de verslaglegging en de mondelinge communicatie gesteld worden, en de manier waarop de kwaliteit van het werk wordt beoordeeld staan beschreven in het onderwijsmateriaal bij deze onderwijseenheid.

Samenwerking

Studenten die hun ontwerponderzoek uitvoeren als Lesson study, en studenten die het DARE model volgen, werken tijdens het onderzoek samen met andere studenten. Daarnaast zijn er altijd onderdelen die studenten individueel uitvoeren. Details over de eisen die aan de gezamenlijke en individuele gesteld worden staan beschreven in de beoordelingsrubric. De beoordeling van het ontwerponderzoek gebeurt voor elke student individueel, op basis van de beoordelingsrubric.

Toelichting programma

Informatie over de uitvoering van deze onderwijseenheid wordt door elke opleiding afzonderlijk gegeven.

Literatuur en leermiddelen

De opleiding adviseert over de literatuur en leermiddelen bij deze onderwijseenheid.

Lerende Professional

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Lerende Professional
SBU (Studiebelastinguren)/ EC's	280 SBU/ 10 EC
Studiejaar + periode	Opleidingsafhankelijk, er worden opleidingsoverstijgende bijeenkomsten georganiseerd

Leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst 1:

De student geeft samen met collega's systematisch en concreet uitvoering aan een domein- of schoolbrede ontwikkeling en gebruikt hierbij inzichten uit (inter)nationale netwerken.

Leeruitkomst 2:

De student geeft zelfstandig en gericht vorm aan zijn eigen professionele ontwikkeling en die van zijn collega's ten dienste van de schoolontwikkeling.

Toelichting op de leeruitkomsten

Binnen de onderwijseenheid 'De Lerende Professional' geeft de student uitvoering aan een domeinbrede of schoolbrede ontwikkeling samen met collega's op de eigen werkplek. Onder een domeinbrede of schoolbrede ontwikkeling verstaan we een ontwikkeling binnen een school die de eigen vaksectie overstijgt. Onder domeinen binnen een school verstaan wij in de school aanwezige samenwerkingsverbanden die de eigen vakgroep overstijgen, bijvoorbeeld het leergebied 'Mens en Maatschappij', bovenbouw havo, de beta-secties of het kernteam/ mentorenteam van een jaarlaag. Het vormgeven van deze ontwikkeling doe je niet onvoorbereid. Studenten maken gebruik van de kennis, het vermogen tot kritisch denken en de onderzoekende houding die ze tijdens hun studie en als gevolg van hun werkervaring hebben ontwikkeld. Deze vaardigheden en kennis helpen hen om een vernieuwing en de implementatie daarvan kritisch te bevragen (bijvoorbeeld ten aanzien van de leertheoretische, morele, en politieke aannamen en de effectiviteit; Kelchtermans, 2018). Het beantwoorden van die vragen vereist een reflectieve en onderzoekende houding die vertrekt vanuit concrete praktijken en hoe die feitelijk functioneren.

De leraar vho staat midden in de maatschappij, via de leerlingen, maar ook door het contact met ouders en anderen die voor de ontwikkeling van een leerling belangrijk zijn. Dat zijn bijvoorbeeld deskundigen binnen en buiten de school, samenwerkingspartners van de school en mensen in het bedrijfsleven zoals praktijkopleiders. De leraar vho is er zich van bewust dat hij samen met zijn vakcollega's, nationaal en internationaal, een professionele gemeenschap vormt, waarin wordt samengewerkt, geleerd en ontwikkeld. Bij het vormgeven van de ontwikkeling zoals beschreven in de leeruitkomst maakt de student gebruik van de kennis die voortkomt uit deze netwerken (denk aan: praktijkgerichte en wetenschappelijke literatuur).

Om de leeruitkomsten aan te tonen geeft de student samen met collega's vorm aan een onderwijsinnovatie. Onder een onderwijsinnovatie verstaan we het veranderen van het onderwijs met als doel de leerresultaten van de leerlingen te verhogen (Hopkins, 2001; Verdegaal, 2014). De onderwijsinnovatie komt voort uit een vraag of behoefte tot verandering die bestaat binnen een groep collega's en/of binnen de school. Voorbeelden van mogelijke onderwerpen worden ter inspiratie weergegeven in de handleiding van de module. In het kader van deze onderwijseenheid kan de student zelf het initiatief nemen tot de innovatie, maar ook aansluiten bij een innovatieproces dat binnen de school al bestaat.

Studenten werken systematisch aan het vormgeven van deze onderwijsvernieuwing of ontwikkeling. Dit sluit aan bij het in NLQF niveau 7 beschreven niveau van het toepassen kennis en probleemoplossende vaardigheden.

Het vormgeven van een school- of domeinbrede ontwikkeling of vernieuwing is een voorbeeld van professionele ontwikkeling. Van een masterstudent wordt verwacht dat hij zijn professionele ontwikkeling en die van collega's zelfstandig en gericht vorm kan geven. Om inzicht te krijgen in professionele ontwikkeling wordt gebruik gemaakt van modellen van professionele groei (bijvoorbeeld Clarke & Hollingsworth, 2002) en modellen die inzoomen op de ontwikkeling van de school (bijvoorbeeld Creemers, Slegers, 2003 en Senge, 2001).

Toetsvorm en toelichting

De toetsvorm is een portfolio-assessment met criterium gericht interview. Het is een geïntegreerd beoordelingsmoment waarin op basis van bewijsmateriaal in het portfolio en een gestructureerd gesprek wordt vastgesteld in hoeverre de student de leeruitkomsten beheerst.

Toelichting programma

Van en met elkaar leren is één van de didactische uitgangspunten van de masterlerarenopleidingen binnen FLOT. Studenten leren door de rijkheid en diversiteit van de verschillende werkplekken, ze leren elkaar kritisch bevragen en ontwikkelen zich breed doordat ze ook meekrijgen waar hun medestudenten mee bezig zijn. De masterstudent werkt gedurende het leertraject van deze onderwijseenheid op het instituut samen met andere studenten in interdisciplinaire leergroepen en werkt op zijn werkplek samen met zijn collega's in een zgn. professionele leergemeenschap.

Binnen de onderwijseenheid 'Lerende Professional' is een PLG een procesinstrument om de cultuur van het onderwijssysteem (in de breedste zin van het woord) te veranderen, waarbij alle betrokkenen samenwerken en leren om een gemeenschappelijk doel te bereiken: het verbeteren van de motivatie en de leerprestaties van de leerlingen. Hierbij kun je denken aan het gezamenlijk lezen en bespreken van artikelen en het uitnodigen van sprekers.

Daarnaast gaan studenten bij FLOT met elkaar in gesprek in de leergroepen. Ze wisselen uit, ontvangen feedback en horen hoe er met het gekozen thema binnen andere scholen om wordt gegaan. Daarnaast kunnen ze casuïstiek inbrengen m.b.t. hun gekozen innovatie/verdieping om er samen over kunnen sparren. Door verschillende intervisiemethodes toe te passen leren ze hiermee werken en gaan ze concreet aan de slag met de ingebrachte casuïstiek. Regelmatig zullen collega's vanuit het werkveld betrokken zijn.

Literatuur en leermiddelen

Afhankelijk van het gekozen thema stelt de student een eigen literatuurlijst samen. Deze bronnen zullen aangevuld worden met diverse door de docent aangereikte bronnen op het gebied van professionele identiteit, innoveren in teams, communiceren binnen innovaties en projectmatig werken.

Vakoverstijgende didactiek over controversiële onderwerpen

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Vakoverstijgende didactiek over controversiële onderwerpen
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 1; periode 3

leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst 1

De student analyseert, aan de hand van vakdidactische en vakinhoudelijke theoretische inzichten uit de vakgebieden van maatschappijleer- en wetenschappen, aardrijkskunde en/ of geschiedenis, rekening houdend met de kennisbases voor deze vakken, een maatschappelijk controversieel vraagstuk met als doel het opzetten van een vakoverstijgend project voor leerlingen bij voorkeur in het eerstegraads gebied.

Toelichting leeruitkomst 1

Studenten kiezen een onderwerp dat aansluit bij wicked issues of gevoelige/ controversiële maatschappelijke vraagstukken. Vervolgens onderzoeken de studenten het thema vanuit verschillende vakken (invalshoeken) en geven het thema vakdidactisch vorm (vakoverstijgend project).

Leeruitkomst 2

De student ontwikkelt met behulp van theoretische inzichten over de benaderingswijzen van de specifieke disciplines en vakoverstijgende didactiek een project over een controversieel onderwerp voor leerlingen bij voorkeur in het eerstegraads gebied

Toelichting leeruitkomst 2

Studenten onderzoeken op welke manieren samenwerkingsprojecten opgezet kunnen worden. Deze theorie verwerken de studenten in een projectvoorstel waarin zijn recht doen aan de vakspecifieke benaderingen van hun issue/ vraagstuk

Toetsvorm en toelichting

Portfolio-assessment. Aan de hand van een aantal opdrachten laat de student zien dat hij de theorie achter samenwerkend leren beheerst en demonstreert hij hoe hij samen met collega's van aanverwante vakken een vakoverstijgend project voor het onderwijs kan opzetten. Een practicum in de vorm van een presentatiecarrousel is onderdeel van het dossier. Het dossier zal een groepsproduct zijn met individuele beoordeling.

Toelichting programma

In een achttal weken zullen studenten vanuit de vakgroepen aardrijkskunde, maatschappijleer en geschiedenis met elkaar optrekken in kleinere samengestelde groepjes om een vakoverstijgend project over een controversieel onderwerp te ontwerpen. De studenten worden onderwezen in de vakspecifieke benadering van de disciplines rondom specifieke gevoelige (controversiële vraagstukken) en de theorie achter vakoverstijgend leren. Vervolgens ontwerpt de student met zijn medestudenten in een klein professionele leergemeenschap een vakoverstijgend project voor het onderwijs, waarin hij de principes zoals deze uitgewerkt staan in de cursusbeschrijving toepast.

Literatuur en leermiddelen

Verplichte literatuur, digitaal beschikbaar:

- Beneker, T. (red: 2018), Toekomstgericht onderwijs in de maatschappijvakken. Een vakdidactisch perspectief vanuit aardrijkskunde, economie, geschiedenis, levensbeschouwing en maatschappijleer. IVGD. (www.ivgd.nl)
- Tuithof, H. (red: 2018), Wat werkt als je samenwerkt. Voorbeelden van samenwerking tussen gammavakken. IVGD. (www.ivgd.nl)
- Council of Europe: Teaching controversial issues
- Aangedragen artikelen samengesteld door docenten

Geschiedenis van de parlementaire democratie en rechtsstaat

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Geschiedenis van de parlementaire democratie en rechtsstaat
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 1; periode 4

Leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst

De student kan de inhouden van subdomein 3.4 Geschiedenis van de rechtsstaat en de parlementaire democratie zoals geformuleerd in de kennisbasis master Geschiedenis uitleggen, toepassen en evalueren met behulp van verschijnselen, ontwikkelingen, gebeurtenissen en personen ten behoeve van zijn lessen in het eerstegraads gebied.

Relatie met de kennisbasis

Deze onderwijseenheid heeft betrekking op domein 3.4: Geschiedenis van de rechtsstaat en de parlementaire democratie.

Toetsvorm en toelichting

Deze cursus wordt afgesloten met een kennistoets met open vragen, omdat deze toetsvorm het best past bij de onderwijsinhouden en doelen.

Toelichting programma

De cursus bestaat uit acht bijeenkomsten. Ter voorbereiding op deze bijeenkomsten worden opdrachten gemaakt en literatuur bestudeerd.

Literatuur en leermiddelen

Aerts, R. e.a., Land van kleine gebaren. Een politieke geschiedenis van Nederland 1780-2012. Nijmegen, 2013 (of later). ISBN 9789461055231

Overige relevante literatuur en materialen worden gedurende de cursus als hand-out of via een digitaal platform beschikbaar gesteld.

Theorie van de geschiedenis

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Theorie van de geschiedenis
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 1; periode 1

Leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst: de student analyseert op welke wijze de geschiedfilosofische debatten en ontwikkelingen een rol spelen of terugkomen in het schoolvak geschiedenis in zowel de onderbouw als de bovenbouw van het voortgezet onderwijs op een zodanige wijze dat hij er zelf een standpunt in kan nemen over de meerwaarde van geschiedfilosofische inzichten voor zijn rol als vakdocent.

Toelichting:

De onderwijseenheid bereidt voor op de rol die een masterdocent als vakspecialist. Kernvragen hierbij zijn: 'Wat is het verschil tussen collectief geheugen en geschiedenis?' 'Hoe hebben historici door de tijd heen bepaald wat 'ware' verhalen van het verleden zijn?', 'Wat is de functie van een wetenschappelijke geschiedschrijving in moderne, democratische rechtsstaten?' , 'Welke rol speelt het wetenschappelijke historische denken in het middelbare onderwijs?' en 'Waarom kan historisch redeneren een onnatuurlijke handeling worden genoemd?'

Relatie met de kennisbasis

Deze onderwijseenheid heeft betrekking op domein 2: wetenschappelijke grondslagen en ontwikkelingen en beslaat alle subdomeinen. (kentheorieën, geschiedfilosofische en historiografische scholen & verklaringsmodellen).

Toetsvorm en toelichting

De onderwijseenheid *Geschiedfilosofie* is wordt afgerond met een portfolioassessment, in de vorm van een manifest, waarin de eigen visie op de aard en de maatschappelijke rol van een (wetenschappelijke) omgang met het verleden wordt verwoord.

Toelichting programma

De onderwijseenheid *Geschiedfilosofie* is inhoudelijk gekoppeld aan de eenheid *Vakdidactiek: Visie en curriculumontwikkeling*. Voor *Geschiedfilosofie* worden hoorcolleges georganiseerd, waarin de inhoudelijke stof op hoofdlijnen uiteen wordt gezet. De student werkt deze vervolgens uit aan de hand van wetenschappelijke literatuur, digitaal, ondersteunend lesmateriaal en verwerkingsopdrachten. De inzichten opgedaan uit deze studieonderdelen dienen als basis voor de toepassingsopdrachten van de onderwijseenheid *Vakdidactiek*.

Literatuur en leermiddelen

Donnelly, M. & Norton, C. (2011), *Doing History*, Routledge.

Overige relevante literatuur en materialen worden gedurende de cursus als hand-out of via een digitaal platform beschikbaar gesteld.

Vakdidactiek: Ontwerpen onderwijs eerstegraads lesgebied

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Vakdidactiek: Ontwerpen eerstegraads lesgebied
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	
Studiejaar + periode	140 SBU/ 5 EC Masteropleiding jaar 1; periode 1

Leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst 1:

De student ontwerpt op basis van een wetenschappelijk onderbouwde vakdidactische analyse van leerlinggedrag activerend en onderzoekmatig lesmateriaal, geschikt voor het eerstegraadsgebied en stelt dat op basis van vastgestelde resultaten bij.

Toelichting:

Een vakdocent in het eerstegraadsveld is in staat om onderwijsmateriaal te ontwerpen dat leerlingen in de wekelijkse lessen ondersteunt in hun ontwikkeling van hogere denkvaardigheden. Kenmerkend voor het masterniveau is dat de keuzes die gemaakt zijn in het ontwerp gebaseerd zijn op een deugdelijke analyse van de concrete leerbehoefte van leerlingen, een brede wetenschappelijke vakdidactische kennis en een methodische wijze van evalueren. Deze manier van didactisch werken sluit aan bij de ontwerponderzoekcyclus, zoals hierboven vermeld, waarbij een wetenschappelijke oriëntatie op het probleem, een doordachte remediërend ontwerp en methodische analyse van de meerwaarde van dat ontwerp een grote rol spelen. Daarbij staat ook het zelfstandig onderzoekend leren van geschiedenis door leerlingen hier centraal.

Relatie met de kennisbasis

Deze onderwijseenheid heeft betrekking op domein 4: vakdidactiek geschiedenis en beslaat daarbij deels of geheel alle subdomeinen.

Toetsvorm en toelichting

Portfolioassessment met daarin de volgende onderdelen

- Analyse van het praktijkprobleem (gedefinieerd in leerlinggedrag)
- Onderbouwd, activerend en onderzoekmatig ontwerp
- Analyse van resultaten
- Reflectie op het ontwerp, resultaten en proces
- Evaluatie en bijstellen ontwerp

Toelichting programma

De cursussen Didactisch Handelen, Pedagogisch Handelen en Vakdidactiek I 'Het ontwerpen van onderwijs voor het eerstegraadsgebied', veronderstellen een werkplek in het eerstegraadsgebied en worden ook gecombineerd en in samenhang aangeboden.

Deze module combineert gezamenlijke bijeenkomsten in de vorm van inhoudelijke colleges vanuit de opleiding, student leergemeenschappen, werkcolleges en zelfstudie. Diverse digitale leermiddelen worden aangeboden ter ondersteuning van dit proces, voor de onderbouwing van gemaakte keuzes en analyses verwijst de student naar zelfstandig bestudeerde, over het algemeen aangeleverde wetenschappelijke literatuur.

Het ontwerpproces kent 5 verschillende fases:

1. Oriënteren en richten a.d.h.v. didactische diagnostiek
2. Ontwerpen
3. Onderzoeken a.d.h.v. input leerlingen
4. Analyse
5. Evaluatie en bijstellen ontwerp

Aan het eind van de module levert de student een digitaal dossier aan waarin hij/zij verslag doet van het hele proces.

Literatuur en leermiddelen

Gangbare vakdidactische boeken uit de bachelor.

Seixas, P., & Morton, T. (2013). *The Big Six Thinking Concepts*. Nelson Education.

Door de docent aangedragen artikelen

Vakdidactiek: Visie en curriculumontwikkeling

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Vakdidactiek: Visie en curriculumontwikkeling
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 1; periode 1

Leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst : De student ontwerpt op basis van een wetenschappelijk onderbouwde (sectiebrede) vakvisie voor het schoolvak geschiedenis een vakwerkplan voor het hele voortgezet onderwijs (onder- en bovenbouw havo/vwo) dat naast de verplichte doelen (kerndoelen en eindtermen) ook het behalen van de sectiedoelen ondersteunt.

Toelichting

Een master docent organiseert zijn onderwijs rekening houdend met verschillende aspecten: de eindtermen en curriculum zoals die landelijk zijn vastgesteld, schoolspecifieke doelen, maar ook vanuit een op wetenschappelijke inzichten gebaseerde vakvisie. Pas als duidelijk wordt welke visie de docent en zijn sectie hebben op geschiedenis(onderwijs) en welke doelen zij met hun onderwijs willen bereiken kan een gedegen vakwerkplan worden ontworpen. Vandaar dat visieontwikkeling een centrale rol speelt in deze cursus.

Relatie met de kennisbasis

Deze onderwijseenheid heeft betrekking op domein 4: vakdidactiek geschiedenis, subdomein 4.1 (doelen van geschiedenisonderwijs).

Toetsvorm en toelichting

De onderwijseenheid *Vakdidactiek: Visie en curriculumontwikkeling* is formatief opgezet en zal worden afgerond met een portfolioassessment, waarin een tweetal opdrachten zijn opgenomen: het schrijven van een vwp en het maken van een methode-analyse.

Toelichting programma

De onderwijseenheid *Vakdidactiek: Visie en curriculumontwikkeling* is inhoudelijk gekoppeld aan de eenheid *Geschiedfilosofie*. Op basis van toepassingsopdrachten, didactische literatuur en online materiaal vertaalt de student de inzichten opgedaan in de eenheid geschiedfilosofie naar de eigen concrete context waarin het leren *doen* van geschiedenis centraal staat. Er worden enkele hoorcolleges georganiseerd om die didactische vertaalslag van algemeen geschiedfilosofische inzichten te ondersteunen.

Literatuur en leermiddelen:

Een aangedragen reader met relevante wetenschappelijke literatuur.

Vakdidactiek 3: Geschiedenisonderwijs in een internationaal en toekomstige perspectief

Algemeen

Naam onderwijseenheid	Vakdidactiek: Geschiedenis in een internationale en toekomstig perspectief
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 1; periode 3

leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst 1. De student evalueert op basis van een vergelijking, van verschillende internationale geschiedenisonderwijscurricula welke curriculum het beste helpt bij het aanleren van oriëntatiekennis en historisch redeneren, met als doel historisch besef te vergroten bij leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Toelichting:

De student schrijft een essay waarin hij op basis van wetenschappelijke inzichten een afweging maakt welke elementen hij het beste vindt passen bij het aanleren van historisch redeneren. Hij vergelijkt verschillende internationale curricula en onderliggende didactiek met elkaar, alsmede eventuele schoolmethodes. De student concludeert uiteindelijk welke elementen van geschiedenisonderwijs hij het beste vindt passen bij aanleren van historisch redeneren.

Leeruitkomst 2. De student contextualiseert met behulp van een aangedragen casus welke functie geschiedenis en geschiedenisonderwijs heeft in het bevragen/ bestendigen van een metanarratief in een land.

Toelichting:

De student schrijft een toelichting bij een casus waarin hij blijkt geeft dat hij kan bepalen welke functie geschiedenis heeft in een bepaald metanarratief, en waaruit dit blijkt. Vervolgens kan hij een historische en politieke duiding geven waarom bij de betreffende casus geschiedenis op school op een bepaalde manier wordt ingezet en welke implicaties dit heeft voor het (Europese) geschiedenisonderwijs.

Leeruitkomst 3. De student verwoordt een onderbouwde mening over huidige discussies over het geschiedenisonderwijs en geeft aan welke implicaties geschiedenisonderwijs in relatie tot 'burgerschap', 'oral history', 'wereldgeschiedenis', 'erfgoededucatie' en 'controversiële narratieven' kan hebben voor een toekomstig curriculum.

Toelichting:

De student demonstreert dat hij kennis heeft van actuele discussies over het geschiedenisonderwijs in Nederland, en mogelijk daarbuiten. Hij laat in een workshop en een artikel zien dat hij geschiedenisonderwijs kan koppelen aan deze discussies en aan een van de thema's. In zijn artikel doet de student een onderbouwde voorspelling welke rol geschiedenisonderwijs kan hebben voor de nabije toekomst.

Deze cursus sluit aan bij 4.1 en 4.3 van de kennisbasis Master Geschiedenis

Toetsvorm en toelichting

Portfolioassessment, bestaande uit 3 opdrachten

- 1) Een evaluatie in de vorm van een essay over internationale geschiedeniscurricula
- 2) Een essay over de functies van Geschiedenisonderwijs in een ander land
- 3) Een artikel over hoe geschiedenisonderwijs er in de toekomst uit moet zien en welke maatschappelijke doelen het moet nastreven.

Toelichting programma

Studiegids 2022-2023 - Geschiedenis – Master – deeltijd

De onderwijseenheid *Geschiedenisonderwijs in een internationaal en toekomstig perspectief* is de derde vakdidactische onderwijseenheid in de master Geschiedenis. Deze module sluit aan bij de eerder verworven kennis van vakdidactiek I en II en plaatst een aantal inzichten in, het voor het onderwijs relevante, internationaal en toekomstig perspectief. Deze module bestaat uit 6 hoorcolleges, waarin de inhoudelijke stof op hoofdlijnen uiteen wordt gezet. De student werkt deze vervolgens uit aan de hand van wetenschappelijke literatuur, digitaal, ondersteunend lesmateriaal en verwerkingsopdrachten.

Literatuur en leermiddelen

Door docent aangedragen in de vorm van artikelen en werkmateriaal.

Historische contexten in het examenprogramma

Algemeen

Naam onderwijsseenheid	Historische contexten in het examenprogramma
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 1; periode 4

Leeruitkomsten en toelichting

LUK 1: De student kan op grond van secundaire literatuur over verschillende historische contexten een evaluatieve onderzoeksvraag formuleren voor een historische context naar keuze en kan deze schriftelijk beantwoorden in een verslag.

LUK 2: De student kan op grond van secundaire literatuur over verschillende historische contexten een IBQ formuleren voor een historische context naar keuze en deze vertalen in een set aan lesactiviteiten, gebaseerd op bronnen, voor leerlingen uit de bovenbouw.

Toelichting: Een masterdocent heeft een breed spectrum aan mogelijke ontwerptaken waarvoor zij kennis en vaardigheden nodig hebben. In deze cursus gaat het om ontwerpen voor gebruik in de eigen klas in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Om goed te ontwerpen moeten leraren niet alleen vakinhoudelijke kennis hebben over ontwerpen, maar deze ook kunnen toepassen. Tevens dienen zij te beschikken over een identiteit als ontwerper en een positieve houding ten opzichte van het ontwerpen. In de wetenschappelijke literatuur worden drie ontwerpbenaderingen onderscheiden (McKenney, Kali, Markuaskaite, & Voogt, 2015). In deze cursus staat de eerste ontwerpbenadering - de technische ontwerpbenadering - centraal. Er wordt onderwijsinhoud ontworpen. Studenten volgen stappenplannen en modellen om leerdoelen vast te stellen en daarbij passende leeractiviteiten te kiezen. Het ontwerpproces is gericht op een het ontwerpen.

De historische contexten waaruit gekozen moet worden:

Havo: Het Britse Rijk: 1650 – 1900; Duitsland in Europa: 1918 – 1991; Het moderne Nederland: 1948 – 2008 en/of

Vwo: Stedelijke dynamiek in de lage landen (1100 – 1700), Verlichting (1600 – 1900), Duitsland in Europa (1918 – 1991), China van keizer tot kapitalisme (1842 – 2001).

Toetsvorm en toelichting

Portfolioassessment: *De cursus wordt afgerond middels het schrijven van*

- *Een **essay** waarin de student een IBQ beantwoordt aan de hand van secundaire literatuur.*
- *Een **lesontwerp** waarin de student zijn leerlingen met behulp van bronnen een IBQ laat beantwoorden.*

Toelichting programma

De cursus Historische contexten is een vakinhoudelijke en in zekere zin ook een vakdidactische module binnen de masteropleiding, daar studenten nieuwe vakinhoudelijke kennis vergaren door middel van literatuurstudie, die zij vervolgens in de rol van ontwerper vertalen naar een lesontwerp. De student ontwikkelt in deze cursus zijn onderzoekend vermogen en zijn vakdidactische bekwaamheid op het eindniveau van de opleiding (masterniveau). De veronderstelde voorkennis voor deze cursus is de inhoud van de kennisbasis bachelor voor de docentenopleidingen geschiedenis.

Literatuur en leermiddelen

Geadviseerde literatuur per historische context:

Het Britse Rijk (1650-1900):

- Darwin, J. (2013). *Unfinished Empire - The Global Expansion of Britain*. Bloomsbury.
- Ferguson, N. (2012). *Empire. How Britain Made the Modern World*. Penguin.

Duitsland in Europa (1918 – 1991):

- Boterman, F. (2011). *Moderne geschiedenis van Duitsland 1800 – heden.*: Singel Uitgeverijen.
- Hofland, E. (2015). *Het Duitse Wonder*. Prometheus.

<https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/1252/colofon>

Het moderne Nederland (1948 – 2008):

- Kennedy, J.C. (2010). *Bezielende verbanden. Gedachten over religie, politiek en maatschappij in het moderne Nederland*. Bert Bakker.
- Wielenga, F. (2009). *Nederland in de twintigste eeuw*. Boom Uitgevers.

Stedelijke dynamiek in de lage landen (1100 – 1700):

- Blockmans, W. (2010). *Algemene geschiedenis van Nederland 3 - Metropolen aan de Noordzee. Geschiedenis van Nederland, 1100-1555*. Bert Bakker.
- Schama, S. (2012). *Overvloed en onbehagen de Nederlandse cultuur in de Gouden Eeuw*. Olympus.
- Van Bruaene, A-L. (2016). *Gouden eeuwen. Stad en samenleving in de Lage Landen, 1100-1600*. Gent: Academia Press.

Verlichting (1600 – 1900):

- Israel, J.I. (2005). *Radicale Verlichting. Hoe radicale Nederlandse denkers het gezicht van onze cultuur voorgoed veranderden (2^e druk)*. Uitgeverij Van Wijnen.
- Veenbaas, J. (2013). *Verlichting als kraamkamer. Over het tijdperk en zijn betekenis voor het heden*. Nieuw Amsterdam.

China van keizer tot kapitalisme (1842 – 2001):

- Fenby, J. (2009). *The Penguin History of Modern China. The Fall and Rise of a Great Power, 1850- 2009*. Penguin.
- Clements, J. (2019). *A Brief History of China. Dynasty, Revolution and Transformation: From the Middle Kingdom to the People's Republic*. Tuttle Publishing.

Hoorcollege:

- Schulte Nordholt, H. (2012). *China - Een hoorcollege over de geschiedenis en ontwikkelingen van het moderne China*. Gouderak: Home Academy Publishers.

Andere geadviseerde literatuur:

- De Vries, J. (2004). *Actief Historisch Denken*. Boxmeer: Stichting Geschiedenis, Staatsinrichting en Educatie.
- Seixas, P., & Morton, T. (2013). *The Big Six Thinking Concepts*. Nelson Education.
- Van Boxtel, C. & Van Drie, J. (2008). Historical Reasoning: Towards a Framework for Analyzing Students' Reasoning about the past. *Educational Psychology Review*, 87-110.
- Van Straaten, D. (2012). *Historisch denken. Basisboek voor de vakdocent*. Van Gorcum.
- Visser, A. & Tuithof, H. (2018). Nieuwe historische contexten eindexamens havo en vwo. Achtergronden bij de keuzes. *Kleio*, 1, 10-12. https://www.vgnkleio.nl/content/uploads/2018/02/K1_Historische-Contexten.pdf

Verder zal de docent actuele artikelen en werkmateriaal aanbieden tijdens de bijeenkomsten.

Historische ateliers: onderzoek

Algemeen

Naam onderwijsseenheid	Historische ateliers: onderzoek
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 1; periode 4
Ingangseisen	Historische ateliers dienen afgerond te zijn

Leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst 1

De student kan een historisch literatuuronderzoek uitvoeren volgens de indicatoren van 2.4 kennis van historisch onderzoek van de kennisbasis geschiedenis master ten behoeve van zijn lessen in het eerste graads gebied.

Toelichting

De student kan voor dit historisch literatuuronderzoek gebruikte publicaties kritisch beoordelen en met elkaar vergelijken, de gegevens plaatsen in hun historische context en het resultaat daarvan rapporteren in de vorm van een analyse waarin samenvattend antwoord wordt gegeven op de eigen onderzoeksvraag.

Toetsvorm en toelichting

Deze module wordt afgesloten middels een portfolioassessment. De student kiest een historisch onderwerp, aansluitend/ als vervolg op één van de historische ateliers naar keuze. De student doet een literatuuronderzoek naar het zelfgekozen onderwerp wat aansluit bij één van de historische ateliers.

Toelichting programma

De cursus onderzoek: accumulatie van de historische ateliers vormt een vakinhoudelijke module binnen de masteropleiding. De veronderstelde voorkennis voor deze cursus zijn de historische ateliers I,II en III uit de masteropleiding. Deze cursus is binnen de leerlijn 'historisch redeneren' een tweedejaars vak en vormt de accumulatie van de historische ateliers.

Student neemt een standpunt in een actueel historisch debat (keuze uit: politiek, soc-econ, cult-ment, opbrengst van de ateliers worden meegenomen voor verder onderzoek) op basis van:

- Een kwalitatieve analyse (op basis van het model Van Boxtel/Van Drie) van minstens twee conflicterende, secundaire bronnen
- Beargumenteed standpunt in het aangehaalde debat

Literatuur & leermiddelen

Van Boxtel, C., & Van Drie, J. (2018). Historical reasoning: conceptualizations and educational applications. In S.A. Metzger & L. McArthur Harris (Eds.). *The Wiley International Handbook of History Teaching and Learning* (pp. 149-176). John Wiley & Sons, Inc.

Nader te bepalen door student, vervolg op de historische ateliers.

Historisch atelier 1: Politieke geschiedenis

Algemeen

Naam onderwijsseenheid	Historische ateliers1: Politieke geschiedenis
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 2; periode 2

leeruitkomsten en toelichting

Leeruitkomst: De student analyseert met behulp van primaire en secundaire teksten de wijzen waarop politieke filosofen uit de (vroeg-) moderne tijd het legitimiteitsprobleem van de staat hebben behandeld, op een dusdanige wijze dat hij dit probleem op een gevarieerde en diepgaande wijze kan uitleggen aan leerlingen uit het eerstegraads gebied.

Toetsvorm en toelichting

De cursus wordt afgerond middels een kennistoets met open vragen.

Toelichting programma

De cursus bestaat uit acht colleges, waarin aan de hand van primaire en secundaire literatuur gekeken wordt naar de vraag: welke politieke orde garandeert een maximale legitimiteit? Het probleem van de legitimiteit wordt behandeld aan de hand van de theorie van Max Weber. De nadruk ligt op een reeks belangrijke denkers (Machiavelli, Hobbes, Kant, Spinoza, Marx). De student moet zelfstandig een boek van Rousseau bestuderen (met behulp van een leeswijzer) en dit verbinden met de behandelde stof.

Literatuur en leermiddelen

Rousseau J.J. (2003), *Vertoog over de ongelijkheid*. Amsterdam: Boom (of andere editie).

En verder de volgende literatuur die op de portal komt te staan:

Kant - Passages uit *Naar de eeuwige vrede*

Weber – *Theorie der Herrschaft*

Machiavelli – passages uit *De heerser en de Discorsi*

Hobbes – passages uit *Leviathan*

Robespierre - twee redevoeringen

Marx: passages uit *De Duitse ideologie I Feuerbach*.

Spinoza: passages uit *Theologisch-politiek tractaat*

Labrie, A. (2012), 'IJKpunten in het theoretische en historiografische debat', in: L. Wessels en T. Bosch (red.), *Nationalisme, naties en staten. Europa vanaf circa 1800 tot heden*. Nijmegen: SUN

Historisch atelier 2: Cultureel- mentale geschiedenis

Algemeen

Naam onderwijsseenheid	Historisch atelier 2: Cultureel mentale geschiedenis
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 2; periode 1

leeruitkomsten (vanaf cohort 2020) en toelichting

LUK: De student kan de inhoud van 3.3 *Cultureel-mentale geschiedenis* van de kennisbasis geschiedenis master uitleggen, toepassen en evalueren op een gedetailleerde en gevarieerde wijze ten behoeve van zijn lessen in het eerstegraads gebied.

Toelichting: 3.3 Cultureel-mentale geschiedenis richt zich op de gevoels- en gedachtewereld van mensen, zoals die tot uiting komt in:

- religieuze en niet-religieuze levensbeschouwingen;
- intermenselijke rolpatronen;
- kunstuitingen;
- andere voorbeelden van vorm- en zingeving van het bestaan.

Toetsvorm en toelichting

De cursus wordt afgerond middels een portfolioassessment

Studenten tonen aan dat zij in staat zijn om een onderzoeksvraag te formuleren en deze te verwerken tot een semi-wetenschappelijk artikel voor een historisch blad.

Toelichting: De kennisbasis stelt de volgende eisen:

1. De student kan toonaangevende paradigmatische historische interpretatieschema's op het terrein van de cultureel-mentale geschiedenis uitleggen.
2. De student kan in (internationale) wetenschappelijk-historische publicaties onderscheiden hoe auteurs visies, theorieën en thesen ontwikkelen en het interpretatieniveau dat daarmee samenhangt onderscheiden van het niveau van een feitelijke beschrijving.
3. De student kan in (internationale) wetenschappelijk-historische publicaties nagaan hoe auteurs hun interpretaties onderbouwen met feitelijke gegevens en zulke onderbouwingen op hun merites beoordelen.
4. De student kan met behulp van gegevens uit (internationale) wetenschappelijk-historische publicaties een stelling onderbouwen, een visie becommentariëren, of een theorie toetsen.
5. De student kan cultureel-mentale geschiedenis (mede) bedrijven vanuit een mondiaal en vergelijkend perspectief met het oog op het onderzoeken van patronen, overeenkomsten en verschillen in hun interactie en onderlinge beïnvloeding.

Toelichting programma

Binnen deze cursus wordt aandacht besteed aan de leerlijn onderzoeksvaardigheden. Studenten moeten primaire en secundaire literatuur kunnen analyseren, werkend vanuit een onderzoeksvraag. Er zijn vier colleges waarin de vier thema's aan bod komen en waarin gewerkt wordt met de eisen die de kennisbasis stelt aan wetenschappelijk onderzoek. Er zijn vier thuiswerkweken waarin de studenten werken aan korte opdrachten rondom de colleges en aan hun eindopdracht.

Literatuur en leermiddelen

Artikelen worden aangeleverd door de docent.

Historisch atelier 3: Sociaaleconomische geschiedenis

Algemeen

Naam onderwijsseenheid	Historische atelier 3: sociaaleconomische geschiedenis
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 2; periode 3

leeruitkomsten (vanaf cohort 2020) en toelichting

Deze cursus verhoudt zich tot nummer 3.2 van de Kennisbasis Vakmaster Geschiedenis

Leeruitkomst 1

De student analyseert aan de hand van vakinhoudelijke theoretische inzichten uit het vakgebied geschiedenis, rekening houdend met de kennisbasis voor dit vak, sociaaleconomische vraagstukken.

Toelichting leeruitkomst 1

Studenten bestuderen een aantal sociaaleconomische thema's en leren hoe ontwikkelingen op macro-niveau doorwerken in de levens van gewone mensen.

Toetsvorm en toelichting

De student krijgt (schrijf-) opdrachten die horen bij de literatuur. Deze opdrachten worden in een portfolio geplaatst.

Toelichting programma

Tijdens de colleges wordt de sociaal-economische ontwikkeling van West-Europa geschetst van de Ciompi opstand in Florence (1378) tot het vastlopen van de Ever Given in het Suezkanaal (2021). De grote lijnen worden hier besproken. Bij elk college hoort literatuur (artikel of hoofdstukken uit een boek) welke ingaat op een bepaalde sociale groep (bijv. Middeleeuwse loonarbeiders, 17de eeuwse zigeuners, 18de eeuwse huisknechten, 19de eeuwse kindarbeiders, vroeg 20ste eeuwse onderwijzeressen). In de bijbehorende opdrachten moet de student de situatie van deze groep analyseren m.b.v. de in de colleges aangereikte informatie.

Literatuur en leermiddelen

Verplichte literatuur

Artikelen worden aangereikt tijdens colleges

Geschiedenisonderwijs en actualiteiten

Algemeen

Naam onderwijsseenheid	Geschiedenisonderwijs en actualiteiten
SBU (Studiebelastinguren) / EC's	140 SBU/ 5 EC
Studiejaar + periode	Masteropleiding jaar 2; periode 4

Leeruitkomsten en toelichting

De student kan op basis van geschiedfilosofische en geschiedwetenschappelijke theorieën de rol die de actualiteit speelt in de geschiedschrijving, en de invloed van het verleden op het heden uitleggen en toepassen, ten behoeve van actuele debatten over maatschappelijke vraagstukken en de lessen in het eerstegraads vakgebied.

De cursus *geschiedenis en actualiteit* bereidt voor op de rol die een masterdocent in de klas en in zijn sectie vervult. Zodoende ontwikkelt de student zijn kennis, inzicht en vaardigheden met betrekking tot het begeleiden van leerlingen in hun ontwikkeling aan de hand van actualiteit. Daarnaast leert de student op basis van historisch onderzoek maatschappelijke vraagstukken te verklaren en de wisselwerking tussen het verleden en het heden te duiden.

Toetsvorm en toelichting

De toets wordt afgerond middels een portfolioassessment. Hiermee wordt er zorg voor gedragen dat de student in staat is, door middel van het bestuderen van secundaire literatuur, actualiteit historisch te duiden. Vervolgens moet de student kunnen aantonen dat hij deze informatie kan didactiseren tot een les voor de bovenbouw van het VO.

Toelichting programma

De cursus bestaat uit twee opdrachten: een artikel en een les die ieder apart worden beoordeeld, maar gezamenlijk het eindcijfer voor deze eenheid van leeruitkomsten vormt.

De studenten zullen zich eerst inhoudelijk verdiepen in de band die het heden en het verleden met elkaar hebben. Daarbij wordt erop ingegaan dat geschiedenis door het heden gevormd wordt, maar ook dat het heden door het verleden vorm gekregen heeft. Daarna zal gekeken worden hoe historici actualiteit historisch duiden. De opgedane kennis en vaardigheden worden gebruikt om middels een onderzoeksvraag rondom actualiteit een artikel te schrijven voor een actualiteitenmedium.

In de volgende fase zullen de studenten zich middels secundaire literatuur verdiepen in (de meerwaarde van) actualiteit bij het schoolvak geschiedenis. De opgedane kennis en vaardigheden worden gebruikt om op basis van het zelfgeschreven artikel een les te ontwikkelen voor een klas uit de bovenbouw van het voortgezet onderwijs.

Literatuur en leermiddelen

Artikelen worden aangereikt door de docent.